

หมวดคำที่เกี่ยวข้องกับการแสดงกาลในภาษาไทย

การกำหนดหมวดคำที่เกี่ยวข้องกับการแสดงกาลในภาษาไทย 21 หมวด ได้ใช้กรอบประโยคทดสอบของ วิจินตน์ ภาณุพงศ์¹ 19 หมวด ส่วนหมวดคำบอกเวลาได้ใช้คำจำกัดความของ น้อมนิจ วงศ์สุทธิธรรม² และหมวดคำเชื่อมตน ได้ใช้คำจำกัดความของ คุณฎีพร ชำนิโรศานต์

2.1 คำนามและคำกริยาอาการ

ใช้กรอบประโยคทดสอบที่มี 3 ตำแหน่ง อยู่นิ่ง คือ

กรอบ 1 ก. 1 2 แล้ว

ข. 1 กำลัง 3

คำที่สามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 1 ของกรอบประโยคทั้งสองนี้ได้เรียกว่า คำนาม ส่วนคำที่อาจจะปรากฏในตำแหน่งที่ 2 ของกรอบประโยค ก. และตำแหน่งที่ 3 ของกรอบประโยค ข. ได้เรียกว่า คำกริยาอาการ

ตัวอย่าง เด็ก หลับ แล้ว

เด็ก กำลัง หลับ

คำว่า เด็ก ในตัวอย่างข้างบนนี้ถือว่าเป็น คำนาม

คำว่า หลับ ในตัวอย่างข้างบนนี้ถือว่าเป็น คำกริยาอาการ

¹ Vichin Panupong, Inter-Sentence Relation in Modern Conversational Thai (Bangkok: The Siam Society), 1970. pp. 120-176.

² น้อมนิจ วงศ์สุทธิธรรม, "คำบอกเวลาในภาษาไทย" (วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515), หน้า 25, 27.

³ คุณฎีพร ชำนิโรศานต์, "อนุพากย์ในภาษาไทย" (วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512), หน้า 29.

2.2 คำกริยาสกรรม

ไชกรอมประโยคทดสอบที่มี 4 ตำแหน่งคู่หนึ่ง คือ

กรอม 2 ก. นาม 2 นาม แลว

ข. นาม กาลัง 3 นาม

คำที่อาจจะปรากฏในตำแหน่งที่ 2 ของกรอมประโยค ก. และตำแหน่งที่ 3 ของกรอมประโยค ข. ได้ เรียกว่า คำกริยาสกรรม

ตัวอย่าง นอง ปิค ประตุแลว

นองกาลัง ปิค ประตุ

คำว่า ปิค ในตัวอย่างข้างบนนี้ถือว่าเป็นคำกริยาสกรรม

2.3 คำกริยาทวิกรรม

ไชกรอมประโยคทดสอบที่มี 5 ตำแหน่งคู่หนึ่งคือ

กรอม 3 ก. นาม 2 นาม นาม แลว

ข. นาม กาลัง 3 นาม นาม

คำที่อาจจะปรากฏในตำแหน่งที่ 2 ของกรอม ก. และตำแหน่งที่ 3 ของกรอม ข. ได้ เรียกว่า คำกริยาทวิกรรม

ตัวอย่าง พอไหสทางคลูกแลว

พอกาลังไหสทางคลูก

คำว่า ไห ในตัวอย่างข้างบนนี้ถือว่าเป็นคำกริยาทวิกรรม

2.4 คำกริยากรรมขอย

ไชกรอมประโยคทดสอบที่มี 5 ตำแหน่ง คือ

นาม ___ กวา นาม แลว

คำกริยากรรมที่อาจจะปรากฏในตำแหน่งช่องว่างของกรอมประโยคทดสอบนี้ ได้ เรียกว่า คำกริยากรรมขอย

ตัวอย่าง นิค ขอม กวาแดงแลว

คำว่า ขอม ในตัวอย่างข้างบนนี้ ถือเป็นคำกริยากรรมขอย

2.5 คำสรรพนาม

ถือเป็นหมวดย่อยของคำนาม เพราะคำสรรพนามอาจจะปรากฏในตำแหน่งเดียวกับคำนามในกรอบประโยค 1 ก. และ 1 ข. ได้ แต่ไม่อาจใช้แทนคำนามได้ เมื่อคำนามนั้นมีคำกริยากรรมย่อยมาขยาย เช่น

ก. เด็กกำลังกินข้าว อาจจะใช้คำสรรพนาม เขา มาแทน เด็ก ได้เป็น เขา กำลังกินข้าว

ข. เด็ก กำลังกินข้าว เราจะใช้สรรพนาม เขา มาแทนคำนาม เด็ก ในประโยคนี้เป็น เขา ที่ กำลังกินข้าว ไม่ได้

เนื่องจากคำสรรพนามเป็นหมวดย่อยของคำนาม ดังนั้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เมื่อกล่าวถึงคำนามจะหมายถึงคำสรรพนามด้วยทุกแห่ง

2.6 คำช่วยหน้ากริยา

คำที่อาจจะปรากฏแทนคำว่า กำลัง ในกรอบประโยคทดสอบคำนาม และคำกริยากรอบ 1 ข. 2 ข. และ 3 ข. ได้รวมทั้งคำว่า กำลัง ด้วย เรียกว่า คำช่วยหน้ากริยา

กรอบ 1 ข. นาม กำลัง กริยากรรม

กรอบ 2 ข. นาม กำลัง กริยากรรม นาม

กรอบ 3 ข. นาม กำลัง กริยากรรม นาม นาม

ตัวอย่าง

กรอบ 1 ข. น้อง เพิ่ง นอน

กรอบ 2 ข. แม่ จะ กินข้าว

กรอบ 3 ข. แดง เพิ่ง ใสศางคนอง

คำว่า จะ เพิ่ง ในตัวอย่างข้างบนนี้ถือว่าเป็นคำช่วยหน้ากริยา

2.7 คำช่วยหลังกริยา

คำที่อาจจะปรากฏแทนคำว่า แล้ว ในกรอบประโยคทดสอบคำนามและคำกริยา กรอบ 1 ก. 2 ก. และ 3 ก. ได้ รวมทั้งคำว่า แล้ว ด้วย เรียกว่า คำช่วยหลังกริยา

กรอบ 1 ก. นาม กริยากรรม แล้ว

กรอบ 2 ก. นาม กริยากรรม นาม แล้ว

กรอบ 3 ก. นาม กริยากรรม นาม นาม แล้ว

ตัวอย่าง

กรอม 1 ก. นอนนอนอยู่

กรอม 1 ข. แมกินชาวอยู่

กรอม 1 ค. แกงไสทางคนองอยู่

คำ อยู่ ในตัวอย่างข้างบนนี้ถือว่าเป็นคำช่วยหลังกริยา

2.8 คำหลังกริยา

คำหลังกริยา คือคำที่ปรากฏหลังคำกริยาไม่เคยอยู่ตามลำพัง โดยที่ไม่มีคำกริยาอยู่ด้วย และไม่ลงเสียงหนัก (Unstressed)⁴

ตัวอย่าง

เอา ไป เถอะ

เก็บ มา แลว

พูด ไว้ แลว

หลับ เสีย เถอะ

คำว่า ไป มา ไว้ เสีย ในตัวอย่างข้างบนนี้ถือว่าเป็นคำหลังกริยา

2.9 คำกริยาวิเศษณ์

ไซ้กรอมประโยคทดสอบที่มี 3 ตำแหน่ง และ 4 ตำแหน่ง กรอมใดกรอมหนึ่ง

ดังนี้

ก. นาม กริยาอกรรม _____

ข. นาม คำหวยหนากริยา กริยาอกรรม _____

คำที่ไม่ใช่คำกริยา คำช่วยหลังกริยา คำหลังกริยา และคำลงท้ายตามคำจำกัดความที่ให้ไว้ข้างต้น ที่อาจจะปรากฏในตำแหน่งของว่างของกรอมประโยคกรอมใดกรอมหนึ่งใน

⁴ นววรรพ พันธุเมธา, "โครงสร้างของหน่วยแก่นของกริยาวลี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทอักษรศาสตรบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510), หน้า 14.

2 กรอบนี้ได้เรียกว่า คำกริยาวิเศษณ์

ตัวอย่าง

นาฬิกาตายบอย

นิกขยันเสมอ

คำว่า บอย เสมอ ในตัวอย่างข้างบนนี้ เรียกว่าคำ กริยาวิเศษณ์

2.10 คำลักษณนาม

ใช้กรอบประโยคทดสอบ 6 ตำแหน่งคือ

นาม ____ อกรรมย่อย นี้ กริยาอกรรม คำช่วยกริยา

คำใดก็ตามที่ไม่ใช่คำนามที่อาจจะปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคนี้ได้

เรียกว่าคำลักษณนาม

ตัวอย่าง

นาฬิกา เรื้อน ใหญ่สี่แล้ว

คำว่า เรื้อน ในตัวอย่างข้างบนนี้ถือว่าเป็นคำลักษณนาม

2.11 คำบอกจำนวนนับ

ใช้กรอบประโยคทดสอบ 6 ตำแหน่ง คือ

นาม คำช่วยกริยา กริยาสกรรม นาม ____ ลักษณนาม

คำที่อาจจะปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคนี้ได้ เรียกว่าคำบอกจำนวนนับ

ตัวอย่าง

เพื่อนจะเปิดร้าน สอง ร้าน

คำว่า สอง ในตัวอย่างข้างบนนี้ถือว่าเป็นคำบอกจำนวนนับ

2.12 คำบอกลำดับที่

ใช้กรอบประโยคทดสอบ 6 ตำแหน่งคือ

นาม คำช่วยกริยา กริยาสกรรม นาม ลักษณนาม _____

คำที่อาจจะปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคนี้ได้ และไม่ใช้คำกริยา

อกรรมย่อย หรือคำบอกกำหนดที่เป็นเสียงตรี ตามคำจำกัดความที่ได้ไว้ เรียกว่า

คำบอกลำดับ ที่

ตัวอย่าง

คณิศรพิภพานหลัง ที่สาม

คำว่า ที่สาม ในตัวอย่างข้างบนนี้ถือว่าเป็นคำบอกลำดับที่

2.13 คำหน้าคำบอกจำนวน

ไซกรอบประโยคทดสอบที่มี 7 ตำแหน่งคือ

นาม คำช่วยกริยา กริยากรรม นาม บอกจำนวนนับ ลักษณะนาม

คำที่อาจจะปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคนี้ได้เรียกว่าคำหน้าคำบอกจำนวน

ตัวอย่าง

แม่จะซื้อ อีก สองใบ

คำว่า อีก ในตัวอย่างข้างบนนี้ถือว่าเป็นคำหน้าคำบอกจำนวน

2.14 คำหลังคำบอกจำนวน

ไซกรอบประโยคทดสอบ 7 ตำแหน่งคือ

นาม คำช่วยหน้ากริยา กริยากรรม นาม คำบอกจำนวน ลักษณะนาม

คำที่อาจจะปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบนี้ได้เรียกว่าคำหลัง

คำบอกจำนวน เช่น

ช่างจะเอาผ้าสามหลา เท่านั้น

คำว่า เท่านั้น ในตัวอย่างข้างบนนี้ถือว่าเป็นคำหลังคำบอกจำนวน

2.15 คำบุพบท

ไซกรอบประโยคทดสอบ 5 ตำแหน่ง 2 กรอบคือ

ก. นาม กริยากรรม คำช่วยหลังกริยา นาม

ข. นาม คำช่วยหน้ากริยา กริยากรรม นาม

คำที่อาจจะปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ ก หรือ ข กรอบใดกรอบหนึ่งได้ เรียกว่า คำบุพบท เช่น

ก. ผาตากออยู่ หลัง บ้าน

ข. เรือกำลังแล่น ใต้ สะพาน

คำว่า หลัง ใต้ ในตัวอย่างข้างบนนี้ถือว่าเป็นคำบุพบท

2.16 คำบอกกำหนดเสียงตรี

ไตรกรอบประโยคทดสอบ 5 ตำแหน่ง คือ

นาม ลักษณนาม _____ กริยาอาการ คำช่วยหลังกริยา

คำใดก็ตามที่ไม่ใช่คำกริยาอาการย่อยที่อาจจะปรากฏในช่องว่างของกรอม
ประโยคนี้ได้ เรียกว่า คำบอกกำหนดเสียงตรี

ตัวอย่าง

มีค เลม นี้ ลับ แล้ว

คำว่า นี้ ในตัวอย่างข้างบนนี้ถือว่า เป็นคำบอกกำหนดเสียงตรี

2.17 คำบอกกำหนดเสียงโท

ไตรกรอบประโยคทดสอบ 4 ตำแหน่งคือ

นาม กริยาอาการ คำช่วยหลังกริยา

คำใดก็ตามที่ไม่ใช่คำกริยาอาการย่อย ที่อาจจะปรากฏในช่องว่างกรอม
ประโยคนี้ได้ เรียกว่า คำบอกกำหนดเสียงโท

ตัวอย่าง

ถนน นี้ ดี แล้ว

คำว่า นี้ ในตัวอย่างข้างบน นี้ถือว่าเป็นคำบอกกำหนดเสียงโท

2.18 คำลงท้าย

คำลงท้าย คือคำที่จะปรากฏในตำแหน่งท้ายสุดของประโยคเสมอ เสียง
วรรณยุกต์ และสระสั้นยาวของคำประเภทนี้ไม่คงที่ จะเปลี่ยนไปตามความหมายของแต่ละ
ประโยค

ตัวอย่าง

ไปไหน จะ (ประโยคคำถาม)

ไปหาแดง จะ (ประโยคบอกเล่า)

นิก

จา (ประโยคตอบรับ)

คำว่า จะ จะ จา ในตัวอย่างข้างบนนี้ ถือว่าเป็น คำลงท้าย

2.19 คำบอกเวลา

หมายถึงคำซึ่งมีความหมายบอกเวลาและทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งใน

2 อย่างนี้ คือ

1. ทำหน้าที่เป็นหน่วยประโยคเสริมบอกเวลา⁵ตามลำพังได้ โดยอาจจะปรากฏต้น หรือท้าย ประโยคก็ได้ และในกรณีที่ประโยคขึ้นต้นด้วยหน่วยประธาน หรือหน่วยกรรมตรง หรือหน่วยกรรมรอง⁶ คำบอกเวลาอาจจะปรากฏในตำแหน่งที่ 2 ของประโยค คืออาจจะปรากฏข้างหลังหน่วยประธาน หรือข้างหลังหน่วยกรรมตรง หรือข้างหลังหน่วยกรรมรอง ทั้งนี้ เมื่อคำบอกเวลาปรากฏในตำแหน่งเหล่านี้จะไม่ทำให้ความหมายของประโยคส่วนรวมเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงอาจมีบางในแง่ของการย้ำ การเน้น กล่าวคือ เมื่อปรากฏต้นประโยคจะเน้นมากที่สุด เมื่อปรากฏในประโยคจะเน้นรองลงมา และเมื่อปรากฏท้ายประโยคจะเน้นน้อยที่สุด คำบอกเวลาประเภทนี้จะเรียกว่า "คำบอกเวลาประเภทที่ 1"

ตัวอย่างที่ปรากฏต้นหรือท้ายประโยค

กลางคืน หนาวมากไหม

หนาวมากไหม กลางคืน

คำว่า กลางคืน ในประโยคตัวอย่างถือว่าเป็นคำบอกเวลาประเภทที่ 1 เพราะมีความหมายบอกเวลา และทำหน้าที่เป็นหน่วยประโยคเสริมบอกเวลาตามลำพังได้ โดยปรากฏต้นหรือท้ายประโยค และเมื่อปรากฏในตำแหน่งเหล่านี้ ไม่ทำให้ความหมายของประโยคโดยส่วนรวมเปลี่ยนแปลงไป

⁵ดูคำอธิบาย หน่วยประโยคเสริมบอกเวลา ใน น้อมนิจ วงศ์สุทธิธรรม "คำบอกเวลาในภาษาไทย" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร แผนกวิชาภาษาไทย พ.ศ.2515).
หน้า 12.

⁶ดูคำอธิบาย หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง ใน เรื่องเดิม,
หน้า 9 - 10.

2. ทำหน้าที่เป็นหน่วยประโยคเสริมบอกเวลาตามลำพังไม่ได้ จะต้องทำหน้าที่
ร่วมกับคำบอกเวลาด้วยกัน หรือร่วมกับคำในหมวดอื่นใดอย่างใดอย่างหนึ่ง คำบอกเวลาประเภท
นี้จะเรียกว่า "คำบอกเวลาประเภทที่ 2"

ตัวอย่างที่ทำหน้าที่ร่วมกับคำบอกเวลาด้วยกัน

เมื่อ/ก็ ไปไหนมา

ไปไหนมา เมื่อ/ก็

คำว่า เมื่อ และ ก็ ในประโยคตัวอย่าง ถือว่าเป็นคำบอกเวลาประเภท
ที่ 2 เพราะแต่ละคำมีความหมายบอกเวลาและทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกเวลาตามลำพัง
ไม่ได้ ต้องทำหน้าที่ร่วมกัน

2.20 คำเชื่อมตน

ไต่ถามคำเชื่อมที่มีตำแหน่งอยู่ตอนอนุภาคเสมอ ไม่ว่าอนุภาคนั้นจะมีประธาน
อยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม

ตัวอย่าง

ฉันไม่ชอบเขา เพราะ เขาชอบดูถูกคนอื่น

แดงไม่ไปโรงเรียน เพราะ ไม่สบาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย